

**IV. ULUSLARARASI TÜRK DÜNYASI
ARAŞTIRMALARI SEMPOZYUMU**

BİLDİRİLER KİTABI

CİLT 3

IV. ULUSLARARASI TÜRK DÜNYASI
ARASTIRMALARI SEMPOZYUMU

BİLDİRİLER KİTABI

CİLT 3

Kapak Tasarımı: Dilara DEVECİ

ISBN:

978-605-9965-74-3 (Tk)

978-605-9965-77-4 (3. C)

Matbaa:

Bizim Büro Matbaacılık

Adres: Sanayi 1. Cadde Sedef Sk. 6/1 İskitler Altındağ/Ankara

0312 229 99 28

(Sertifika No: 26649)

BİLDİRİLER KİTABI

CİLT 3

IV. ULUSLARARASI TÜRK DÜNYASI ARAŞTIRMALARI SEMPOZYUMU

26-28 Nisan 2017 Niğde

IV. ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ТҮРКІ ӘЛЕМІ ЗЕРТТЕУЛЕРІ СИМПОЗИУМЫ

26-28 Сәуір 2017ж – Нийде

III ХАЛЫК-АРА ТӨРКИ ДОНЪЯЪЫН ӨЙРӘНЕҮГӘ АРНАЛҒАН СИМПОЗИУМ

26-28 Апрель 2017 йыл Нийде

IV BEYNƏLXALQ TÜRK DÜNYASI ARAŞDIRMALARI SİMPOZİUMU

26-28 Aprel 2017 Niğde

EDİTOR

Arş. Gör. Turgay DÜĞEN
Sayavuş QASIMOV

2017 Niğde

EĞİTİM/KÜLTÜR/SANAT/İLETİŞİM

Bölgede Eğitimde Yenilikçi Yaklaşımlar ve Uygulamalar

Avrasya'da Kültürlerarası İlişkiler

Türk Topluklarında Folklor

Türk Dünyasında Güzel Sanatlar ve Sanat Tarihi

Türk Dünyasında ve Modern Toplumlarda Medya ve İletişim

EDİTÖR

Prof. Dr. Yüzyü DÜĞEN

Doç. Dr. G. G. G. G.

2017 Nispet

ONURSAL BAŞKANLAR

- Prof. Dr. Adnan GÖRÜR** (Ömer Halisdemir Üniversitesi Rektörü)
Prof. Dr. Dinar NÖKETAYEVA (Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi Rektörü)
Prof. Dr. R. M. ASADULLİN (M. Akmulla Başkurt Devlet Pedagoji Üniversitesi Rektörü)
Prof. Dr. Nazim HÜSEYNLİ (Bakü Avrasya Üniversitesi Rektörü)

DÜZENLEME KURULU

Ömer Halisdemir Üniversitesi

Prof. Dr. Selen DOĞAN
(İletişim Fakültesi Dekanı)	Prof. Dr. Hikmet KORAŞ
(Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları)
Yrd. Doç. Dr. Çiğdem ŞAHİN
(Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler)	Doç. Dr. Onur KÖKSAL
(Avrasya Araştırmaları ABD Bşk.)
Arş. Gör. Adem YELOĞLU
(Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları)	Arş. Gör. Turgay DÜĞEN
(Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler)

Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi

Bahadır ALİYEY
(Birinci Rektör Yardımcısı)	Zaureş SABIROVA
(Rektör Yardımcısı)
Adilet TOYBAYEV
(Rektör Yardımcısı)	Asılbek BÖKEBAYEV
(Rektör Yardımcısı)
Nurgul KALİYEVA
(İlim ve Uluslararası İlişkiler Daire Bşk.)	Aynur NUSKABAYEV
(Uluslararası İlişkileri Şube Md.)
Karlığaş BAYGULOVA
(Uluslararası İlişkiler Bölümü Uzmanı)	

Bakü Avrasya Üniversitesi

Prof. Dr. Gülzar İBRAHİMOVA
(Bilim ve Disiplinden Sorumlu Rektör Yrd.)	Səyavuş QASİMOV
(Uluslararası İşlerden Sorumlu Rektör Yr)
Doç. Dr. Mütəllim RƏHİMOV
(Sosyal Bilimler ve Bölgesel Uzmanlık Böl. Bşk.)	Doç. Dr. Nigar HÜSEYNOVA
(Eğitimden Sorumlu Birim Bşk.)
Rəşad ALİYEY
(Uluslararası İlişkilerden Sorumlu Birim Bşk.)	Zəminə RÜSTƏMBƏYLİ
(Türk Dili ve Edebiyatı Böl.)

BİLİM KURULU

Prof. Dr. Hikmet KORAŞ
(Ömer Halisdemir Üniversitesi)	Prof. Dr. Sayra JİYENBAYEVA
(Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi)
Prof. Dr. Gülzar İBRAHİMOVA
(Bakü Avrasya Üniversitesi)	Prof. Dr. Selen DOĞAN
(Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Prof. Dr. Kazna AYMAĞAMBETOVA
(Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi)	Prof. Dr. Səyavuş TALİŞLİ
(Bakü Avrasya Üniversitesi)
Prof. Dr. Ziya AVŞAR
(Ömer Halisdemir Üniversitesi)	Prof. Dr. Rəfət HÜSEYNZADƏ
(Bakü Avrasya Üniversitesi)
Prof. Dr. Bekir ÇINAR
(Ömer Halisdemir Üniversitesi)	Prof. Dr. Kodar ZAMZA
(Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi)
Prof. Dr. Rövşən CAVADOV
(Bakü Avrasya Üniversitesi)	Prof. Dr. Mustafa TALAS
(Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Prof. Dr. Altınay TIMBOLOVA	Prof. Dr. Ədalət Tahirzadə

- (Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi)
- Prof. Dr. Faruk ÇOLAK**
(Ömer Halisdemir Üniversitesi)
- Prof. Dr. Mənsim MƏMMƏDOV**
(Bakü Avrasya Üniversitesi)
- Prof. Dr. Məmməd CƏFƏRLİ**
(Bakü Avrasya Üniversitesi)
- Prof. Dr. İbrahim MARAŞ**
(Ankara Üniversitesi)
- Prof. Dr. Elena ANDRİYENKO**
(Novosibirsk Devlet Pedagoji Üniversitesi)
- Prof. Dr. Talant MAUKANULU**
(Washington Üniversitesi)
- Prof. Dr. A. BAKİBAYEV**
(Rusya Tomsk Politiklik Üniversitesi)
- Prof. Dr. Halit ÇAL**
(Gazi Üniversitesi)
- Prof. Dr. Çağatay ÖZDEMİR**
(Gazi Üniversitesi)
- Prof. Dr. Yıldırım ÖZBEK**
(Akdeniz Üniversitesi)
- Prof. Dr. Sami KILIÇ**
(Fırat Üniversitesi)
- Prof. Dr. Hayati BEŞİRLİ**
(Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi)
- Prof. Dr. Tsendin BATTULIK**
(Moğolistan Devlet Üniversitesi)
- Prof. Dr. Chong-Jin OH**
(Hankuk Üniversitesi)
- Doç. Dr. Gulnar MURATBAYEVA**
(Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi)
- Doç. Dr. Recep ÖZKAN**
(Ömer Halisdemir Üniversitesi)
- Doç. Dr. Seyfəddin RZASOY**
(Bakü Avrasya Üniversitesi)
- Doç. Dr. Rısmen JEKSEMBİYEV**
(Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi)
- Doç. Dr. M. Serkan TAFLIOĞLU**
(Ömer Halisdemir Üniversitesi)
- Doç. Dr. Elmira MƏMMƏDOVA – KEKEÇ**
(Bakü Avrasya Üniversitesi)
- Doç. Dr. Kubilay YAZICI**
(Ömer Halisdemir Üniversitesi)
- Doç. Dr. Nigar HÜSEYNOVA**
(Bakü Avrasya Üniversitesi)
- Doç. Dr. Kuliyaş MAMİROVA**
(Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi)
- Doç. Dr. Feyzan VURAL**
(Ömer Halisdemir Üniversitesi)
- (Bakü Avrasya Üniversitesi)
- Prof. Dr. Tınıştık ERMEKOVA**
(Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi)
- Prof. Dr. Nazım H. POLAT**
(Gazi Üniversitesi)
- Prof. Dr. Fatma AÇIK**
(Gazi Üniversitesi)
- Prof. Dr. Ali Berat ALPTEKİN**
(Necmeddin Erbakan Üniversitesi)
- Prof. Dr. Ali Osman GÜNDOĞAN**
(Muğla Üniversitesi)
- Prof. Dr. Ahmet BURAN**
(Fırat Üniversitesi)
- Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN**
(Ege Üniversitesi)
- Prof. Dr. Mustafa TURAN**
(Gazi Üniversitesi)
- Prof. Dr. Kerim TÜRKMEN**
(Erciyes Üniversitesi)
- Prof. Dr. Mustafa ÜNAL**
(Erciyes Üniversitesi)
- Prof. Dr. Ahmet TAŞAĞIL**
(Mimar Sinan Üniversitesi)
- Prof. Dr. İrfan MORİNA**
(Pristine Üniversitesi)
- Prof. Dr. Elena OGANOVA**
(Moskova Devlet Üniversitesi)
- Doç. Dr. Mehmet EKİZ**
(Ömer Halisdemir Üniversitesi)
- Doç. Dr. Fərah CƏLİL**
(Bakü Avrasya Üniversitesi)
- Doç. Dr. Tursınay BAYNAZAROVA**
(Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi)
- Doç. Dr. Muhammet BAŞTUĞ**
(Ömer Halisdemir Üniversitesi)
- Doç. Dr. İslam SADIQ**
(Bakü Avrasya Üniversitesi)
- Doç. Dr. Adilhan MAUY**
(Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi)
- Doç. Dr. Mayıl ƏSGƏROV**
(Bakü Avrasya Üniversitesi)
- Doç. Dr. Nurbala MIRZAHMETOVA**
(Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi)
- Doç. Dr. Duygu UÇGUN**
(Ömer Halisdemir Üniversitesi)
- Doç. Dr. Səadət ŞIXIYEVA**
(Bakü Avrasya Üniversitesi)
- Doç. Dr. Sapar İSAYEV**
(Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi)

- Doç. Dr. Ramazan QAFARLI**
(Bakü Avrasya Üniversitesi)
- Doç. Dr. Jamal AŞİRBEKOVA**
(Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi)
- Doç. Dr. Adem ÖGER**
(Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)
- Doç. Dr. Mutəllim RƏHİMOV**
(Bakü Avrasya Üniversitesi)
- Doç. Dr. Arif ƏLİZDƏ**
(Bakü Avrasya Üniversitesi)
- Doç. Dr. Aygul ONALBAYEVA**
(Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi)
- Doç. Dr. İryna M. DRYGA**
(A. Kırımski Şarkiyat Araştırma Enstitüsü)
- Doç. Dr. Liubovi CHIMPOESH**
(Moldova İlimler Akademisi)
- Yrd. Doç. Gulnaz SALĞARAYEVA**
(Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi)
- Yrd. Doç. Aygöl DAULETKULOVA**
(Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi)
- Yrd. Doç. Erbolat TASBOLAT**
(Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi)
- Yrd. Doç. Şuahbay ZAMANBEKOV**
(Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi)
- Yrd. Doç. Lazzat KOJAKEEVA**
(Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi)
- Yrd. Doç. Rahiya DARMENOVA**
(Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi)
- Yrd. Doç. Dr. Atilla JORMA**
(Ardahan Üniversitesi)
- Yrd. Doç. Dr. Ergin JABLE**
(Pristine Üniversitesi)
- Yrd. Doç. Dr. Bağdagül MUSA**
(Ürdün Üniversitesi)
- Yrd. Doç. Dr. Nuran MALTA-MUHAXHERİ**
(Pristine Üniversitesi)
- Dr. Seyfeddin ALTAYLI**
(Bakü Avrasya Üniversitesi)
- Kajmuhan KİŞİBAYEV**
(Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi)
- Raziya SULTANOVA**
(Cambridge Üniversitesi)
- Doç. Dr. Kutluk Kağan SÜMER**
(İstanbul Üniversitesi)
- Doç. Dr. Nazilə ABDULLAZADƏ**
(Bakü Avrasya Üniversitesi)
- Doç. Dr. Pernebək ŞEGEBAYEV**
(Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi)
- Doç. Dr. Aynagul KAYIPBAYEVA**
(Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi)
- Doç. Dr. Bibigül İMANBEKOVA**
(Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi)
- Doç. Dr. Gulnur ÖMİRBAYEVA**
(Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi)
- Doç. Dr. Marija DHİNDJIC**
(Sırbistan İlimler ve Sanat Akademisi)
- Doç. Dr. Onur KÖKSAL**
(Ömer Halisdemir Üniversitesi)
- Yrd. Doç. Dr. Çiğdem ŞAHİN**
(Ömer Halisdemir Üniversitesi)
- Yrd. Doç. Dr. Salih ÖZKAN**
(Ömer Halisdemir Üniversitesi)
- Yrd. Doç. Dr. Erkan CALIŞKAN**
(Ömer Halisdemir Üniversitesi)
- Yrd. Doç. Dr. Ramis KARABULUT**
(Ömer Halisdemir Üniversitesi)
- Yrd. Doç. Dr. F. Özlem ALPER**
(Ömer Halisdemir Üniversitesi)
- Yrd. Doç. Dr. Suk Kyeong KANG**
(Ömer Halisdemir Üniversitesi)
- Yrd. Doç. Dr. Yakup ÖMEROĞLU**
(Gazi Üniversitesi)
- Yrd. Doç. Dr. Hakan YALAP**
(Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)
- Yrd. Doç. Dr. Elsev BRİNA LOPAR**
(Ukshin Hoti Prizren Üniversitesi)
- Dr. Güllü KARANFİL**
(Gagauz Yeri M. Maruneviç Bilim Araştırmaları Merkezi)
- Dr. Ablet SEMET**
(Göttingen Georg-August Üniversitesi)
- Tınısbek KONIRATBAY**
(Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi)

İÇİNDEKİLER

Contents

	S/P
Kurullar	I-IV
Ön Sözler	V-XVIII
Abidin KARASU	1951 Yılında Azerbaycan Aydınlarının Bulgaristan Ziyareti ve Bulgaristan Türkleri Hakkındaki Raporları 1-8
	<i>The Visit of Azerbaijan Intellectuals to Bulgaria in 1951 and Their Report Regarding the Bulgarian Turks</i>
Adem ÖGER	Çağatayca Yazılmış Bir Tarikatname Üzerine 9-22
	<i>On A Tarikatname Which Was Written Chagatai</i>
Adem YELOĞLU	Uygur Yenileşme Süreci ve Yeni Hayat Gazetesi 23-28
	<i>Uighur Innovation Process and Yeni Kayat Newspaper</i>
Ahmet KESKİN	Türk Dünyası Folklorunda Ortak Bir Ritüel Türü: Alkışlar 29-36
	<i>A Common Ritualistic Genre in Turkish Folklore: Blessings</i>
Alptekin YAVAŞ	Çanakkale Saat Kuleleri 37-44
	<i>Clock Towers in Canakkale</i>
Anar AZİZSOY	Çarlık Rusya'sı Yönetimindeki Bakü Yapılarında Üslup Arayışları 45-54
	<i>The Quest for Style on The Structure of Bakü Under The Direction of The Tsardom of Russia</i>
Aslı KAHRAMAN ÇİNAR	Bozkır Kültüründe Şamanî Bir Unsur Olarak Kartal 55-60
Fitnat ŞİMŞEK	<i>Eagle As An Element of Shamanism in the Steppe Culture</i>
Atiye NAZLI	Ahmet Yesevî'nin Az Bilinen Bir Menkıbesi'nin Anadolu'daki Eş Metinleri: Kara Kadı ve Sarı Kadı 61-68
	<i>Same Texts of Less Known Anecdote of Ahmet Yesevi in Anatolia: Black Kadı and Yellow Kadı</i>
Aylin Mentiş KÖKSOY Ayşe Mentiş TAŞ	Kültürel Sürdürülebilirlik ve Oyuncak Müzeleri 69-74
	<i>Cultural Sustainability and Toy Museums</i>

Aynur ALİZADƏ Zərifə QULİYEVA	İnformasiya-Kompüter Texnologiyalarının Tətbiqi ilə Xarici Dilin Tədrisində İstifadə Olunan Optimal Üsulların Təsnifatı <i>Classification of Optimal Methods for Foreign Languages Teaching by Ict Application</i>	75-86
Babek KURBANOV	Kalmık Halkının Kahramanlık Destanı "Cangar"da Türk Kökenli Sözlər <i>The Kalmyk People Heroic Epos "Djangar" and The Origin of Turkish Words</i>	87-94
Bahar QASIMLI	Azərbaycanda Multikultural Dəyərlərin Tərənnümü <i>The Manifestation of the Multicultural Values in Azerbaijan</i>	95-102
Bazar IRISTANULI	Geleneksel Kazak Halk Sanatında Antik Türk Anıtlarının Önemi <i>Importce of Ancient Turkic Monuments in the Kazakh Traditional Art</i>	103-110
Behiye KÖKSEL Özge MAZIRIK	Türk Dünyasının Sınır Kentlerinden Gaziantep'in Türkülerinin Kültürel Belleğinde Halep <i>Aleppo as in the Cultural Memory of Gaziantep A Border City of Turkic World</i>	111-118
Berna KOLOT	Tavlu (Dağlı)'Nun Gözünden Dağa Bakmak: Karaçay-Malkar Türklerinin Atasözlerinde Dağ Kavramı <i>See The Mountain from the Mouth: the Concept of Mountain in the Proverbs of Karaçay Malkar Turkish</i>	119-126
Birgül ALICI	Türk Sineması'nda Köy Edebiyatından Bir Uyarlama: Yılanların Öcü <i>An Adjustment of Village Literature in Turkish Cinema: Revenge of Snakes</i>	127-136
С. М. КРЫКБАЕВА А. Т. ҚАЙПБАЕВА А. И. ИСАЕВА	Қазақ Халқының Ұлттық Қолөнері <i>Kazakh National Cultural Values of Kazakh People</i>	137-148
Canan PARLA	Melike Hüdavend Hatun ve Türbesi <i>Melike Hudavend Hatun and Her Tomb</i>	149-164
Cavit YAVUZ Yasin DUVAN	Doğu Karadeniz Üniversitelerinin Kurumsal İletişimde Sosyal Medya Kullanım Alışkanlığı <i>The Habits of The Social Media Use in the Corporate Communication Of The Universities in The Eastern Black Sea</i>	165-176
Cengiz ŞAHİN Hatice KUMCAĞIZ	Türkçe Öğrenen Uluslararası Öğrencilerin Aldıkları Eğitime İlişkin Görüşleri Ve Yaşadıkları Sorunlar	177-190

	<i>The Opinions and Problems of Turkish-Learning International Students With Regard to Their Education</i>	
Cengiz ŞAHİN	Psikolojik Danışman Adaylarında Medya Okuryazarlığı ve İnternet Bağımlılığı İlişkisi	191-200
	<i>Relationship Between Media Literacy and Internet Addiction in Counselor Trainees</i>	
Damla BULUT Yasemin GÜLSOY	Türkiye’de Yapılan Lisansüstü Türk Müziği Araştırmaları	201-210
	<i>Postgraduate Turkish Musical Investigations in Turkey</i>	
Demet TURGUT	Kayseri İncesu Şeyh Turesan Zaviyesi	211-220
	<i>Sheikh Turesan Zawiya at Kayseri - Incesu</i>	
Derya GEÇİLİ	19. Yüzyılda Osmanlı Devleti Donanmasında Görev Alacak Mızıkacıların Yetiştirilmesi	221-228
	<i>Training the Harmonica Players Who Will Be Employed in The Navy of The Ottoman State in 19th Century</i>	
Doğan KAYA	Bulgaristan Türklerinin Bilmecelerine Metodik Bir Yaklaşım	229-236
	<i>A Methodical Approach to The Riddles of Bulgaria Turks</i>	
Duygu UÇGUN Elza SEMEDLİ	Azerbaycan Dili Öğretim Programı’ndaki Dinleme-Konuşma Kazanımlarına Eleştirel Bir Bakış	237-246
	<i>A Critical View on Speaking-Listening Achievements in Azerbaijani Language Teaching Program</i>	
Ebru KILIÇ	“Dolan” Adı ve Dolan Uygurları Üzerine	247-256
	<i>On The Name “Dolan” and Dolan Uyghurs</i>	
Ebru TEMİZ	Müzik Öğretmenliği Lisans Programında Türk Müziği Derslerinin Yeterliliği Üzerine Öğrenci Görüşleri	257-264
	<i>Student Opinions on The Sufficiency of Turkish Music Lessons in the Music Teaching Undergraduate Program</i>	
Emrah KAYA	Trabzon Havalisinde Dilli Kaval	265-272
	<i>Dilli Kaval at the Area of Trabzon</i>	
Erdoğan ALTINKAYNAK Ulpetay NİYETBAY Erhan AKTAŞ	Evenler ve Onların Kültürleri	273-280
	<i>Evens and Their Cultures</i>	
	Sibirya Türklerinin Epik Metinlerinden Hakasların Gündelik Ritüellerine At Direği (Sarçın/Çeçpe/Teek)	281-292

- Fatma Zehra BOLAT *The Hobble (Sarchun/Chechpe/Teek): From The Siberian Turkic Epics to Daily Rituals of Khakas Türk Halk Kültürü Hikâyecilik Geleneğinin "Diriliş Ertuğrul" Dizisi ile Aktarımı* 293-296
- Ferit BULUT *Transfer of The Turkish Folk Culture The Tradition of Telling Stories with The "Dirilis Ertuğrul" Series* 297-304
- Tolga GÜLER *Niğde Türkülerinin Dizi Çeşni ve Seyir Ögeleri Açısından İncelenmesi* 297-304
- Feyzan Göher VURAL *Investigation of the Nigde Folk Songs in Terms of Musical Scale, The Tetracord- Pentacord and Melodic Motion.* 305-314
- Timur VURAL *Türk Yunan Nüfus Mübadelesinin Kültür ve Müzik Üzerindeki Etkileri Niğde Yeşilburç, Ballı, Tırhan, Hasaköy İncelemeleri* 305-314
- Gökhan ÇETİNKAYA *The Effects of Turkish - Greek Population Exchange on Culture And Music- The Cases of Yesilburc, Balli, Tirhan and Hasakoy of Nigde-* 315-322
- Perizat YERTAYEVA *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Kazak Öğrencilerin Yaptıkları Diliçi Ve Diller Arası Yanlışlar* 315-322
- Nurgül KALİYEVA *Intra-Lingual and Interlingual Errors of Kazakh Students Learning Turkish as A Foreign Language* 323-326
- Gökhan Tarıman *Kazakistan'da Aldar Köse ve Fıkraları* 323-326
- CENİKOĞLU *Aldar Köse Jokes in Kazakhstan* 323-326
- Gulbanu KOSHENOVA *Kazakistan, Kızılorda İlinde Begim Ana Türbesi ve Türk Mimarisindeki Yeri* 327-334
- Yerlan ZHIYENBAYEV *The Tomb Begim Ana in Kazakhstan, Kizilorda And Place in Turkish Architecture* 327-334
- Güldener ALBAYRAK *Grupla Psikolojik Danışmada Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Grup Lideri ve Üyeler Üzerindeki Etkileri* 335-340
- Selahattin AVŞAROĞLU *The Effects of Creative Drama Activities in Group Counseling on Group Leader and Members* 335-340
- Gülser OĞUZ *18. Yüzyılın İlk Yarısında Osmanlı Toplumunda Köle ve Köle Sahipleri* 341-350
- Slave and Slave Owners in the Ottoman Society in the First Half of The 18th Century* 341-350
- Günel SEYİDƏHMƏDLİ *Azərbaycanın Monumental Qəbirüstü Abidələri* 351-360
- Monumental Gravestone Memorials of Azerbaijan* 351-360
- Hakan ÜLPER *Türk Soylu Öğrencilerin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenirken Karşılaştıkları Sorunlar* 361-368
- Gökhan ÇETİNKAYA *The Problems of Turkish Origin Learners as They Learn Turkish as A Foreign Language* 361-368
- Hasan Ali ŞAHİN *Sumerlerde ve Eski Türklerde Defin Geleneği, Ölüm Sonrası Düşüncesi* 369-378

	<i>The Tradition of Fiction in Sumer and Old Turks, Post-Death Thought</i>	
Həbibə ALLAHVERDİYEVA	Naxçıvan Teatr Rəssamlığının Qədim Kökləri Və İlk Mərhələsi	379-388
	<i>Ancient Roots and Early Stages of The Theatre Artistry in Nakhchivan</i>	
İdris Nebi UYSAL	Lakaplar Üzerine Bir Araştırma: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Örneği	389-396
	<i>A Research on the Cognomens: the Sample for Karamanoğlu Mehmetbey</i>	
	<i>University</i>	
İkbal VURUCU Salih ERCAN	Kültür ve Medeniyet Ekseninde Kitle Ve Arabesk Kültür	397-406
	<i>The Axis of Civilization and Culture: Mass and Arabesk Culture</i>	
İlgar İMAMVERDİYEV	Azərbaycan Halk Türküleri ve Aşık Havalarının Karşılıklı İlişkilerinin Bazı Güncel Sorunları	407-420
	<i>Relations and Aktuel Problems between Some Folkloric Songs and Trobadour Music of Azerbaijan</i>	
İrfan KAYA	Kazan Türklerinden Ahmed Hâdi Maksûdi Ve 'El-Kavanînu'n-Nahviyye'si Üzerine Bir İnceleme	421-430
	<i>An Investigation on Ahmed Hâdi Maksûdi from Kazan Turks and His Book 'El-Kavanînu'n-Nahviyye'</i>	
İrfan MORİNA Ergin JABLE	Balkanlar'da Osmanlı Kültürünün İdamesine Hizmet Eden Bir Bilim Enstitüsü: "Orientalni Institut"	431-436
	<i>A Science Institution That Has Contributed in Continuity Of Ottoman Culture in Balkans; "Oriental Institute"</i>	
İzzetullah ZEKİ	Ceditçilik Hareketinin Türkistan'da Yayılışı: Mahmud Hoca Behbudî Örneği	437-444
	<i>The Propagation of Jeditism in Turkestan: The Case of Mahmud Khoja Behbudî</i>	
Kübra YILDIZ ALTIN	Eğlence Endüstrisi Bağlamında Kültürün Tektürleşmesi: Folklorun Tema Parklarda Kullanımı	445-454
	<i>Homogenisation of Culture in the Context of Entertainment Industry: Used Folklore in The Theme Park</i>	
Lilya MEMETOVA	Türkülerdeki Canlı Tarih	455-458
	<i>Live Story in Folk Songs</i>	
M. Nurullah CİCİOĞLU	Yaşayan Kültürel Miras Olarak Boz Üy Boz Uy (Kirgiz Tent) as Living Cultural Heritage	459-466

Mahibə ƏLİYEVƏ	Mədəniyyətlərarası Dialoq Və Azərbaycanda Onun İnkişafı <i>Cross-Cultural Dialogue and Its Development in Azerbaijan</i>	467-474
Mahire QAYIBOVA	Türk Dramaturgiyası Gəncə Teatrında <i>Turkish Drama Works in Ganja Theater</i>	475-480
Mehmet Ali YOLCU Serkan KÖSE	Türk Mitolojisinde Süt Gölüyle İlgili Tasarımlar <i>Imaginations about Milk Lake in Turkish Mythology</i>	481-486
Mehmet ALPTEKİN	Mersin-Silifke Muhacirlerinde Ölüm Çevresinde Oluşan İnanışlar <i>Prevailing Beliefs of Mersin-Silifke Immigrants Regarding Death</i>	487-492
Mehmet EKİZ	Niğde Yunakları Hakkında <i>About Niğde Laundrys</i>	493-500
Mehmet OKUR	II. Meşrutiyet ve Cumhuriyetin İlk Yıllarında Türkiye'de Folklor Araştırmaları <i>Studies of Folklore in Turkey that Was Made the Second Constitutional Era and First Years of Republic</i>	501-510
Mehmet ÖZMENLİ	Türk Tarih Bilincinin Oluşumunda Oğuznâmelerin Etkisi <i>The Impact of Oghuz-Namas in The Formation of Turkish Historical Consciousness</i>	511-516
Mehtap AYDINER UYGUN Özlem KILINÇER	Orkestra Sanatçılarının Enstrümanlarındaki Müziği Çalışırken ve Öğrenirken Kullandıkları Stratejilerin İncelenmesi <i>Examination of Strategies Orchestra Artists Use during the Practice and Learning of Instrumental Music</i>	517-526
Memduh YAĞMUR	Türk Dünyasının Birlik ve Beraberliğinde Sinemanın Rolü ve Türk Dünyası Belgesel Film Festivali <i>The Role of Cinema in the Unity of the Turkish World And Turkish World Documentary Film Festival</i>	527-536
Muhammet ATASEVER	Sözün Teknolojileşmesi Bağlamında Yeni Bir İfade Biçimi: Kaset Mektup <i>A New Kind of Expression Within The Context of Digitalized Sayings: Taped Letters</i>	537-544
Mustafa SÖZEN	Farklı Kültürler, Ortak Paydalar, Halk Sanatları ve Belgesel Sinema <i>Different Cultures, Common Denominators, Folk Arts and Documentary Cinema</i>	545-554
Nabi KOBOTARIAN (Azərbaycanlı)	Tufarqanlı Abbas ilə Gülgəz Dəstani'nin Təbriz Varyantı Tanıtımı	555-558

	<i>Ashig Story Tufarganlı Abbas and Gulgez Tabriz Version</i>	
Necla Gül ERCAN	Türkiye, Özbekistan ve Kırgızistan Masallarında Cadı Tipi	559-564
	<i>Witch Type in the Turkey, Uzbekistan and Kyrgyzstan Tales</i>	
Neslihan Tuğba NURAY	Karaçay-Malkar Türkleri İle Anadolu Türklerinin Anne ile İlgili Atasözleri Üzerine	565-574
	<i>Karaçay-Malkar Turks and Anatolian Turks on Mother Relevant Adages</i>	
Nesrin CANPOLAT Ebru ÖZTÜRK	Durumsal Kriz İletişimi Teorisi Çerçevesinde Türkiye-Rusya Uçak Krizinin İncelenmesi	575-584
	<i>Examining the Turkey-Russia Plane Crisis within the Situational Crisis Communication Theory</i>	
Nezih ÖNAL Salih USLU Ayça ÜNLÜ Nigar AXUNDOVA	Türk Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Bilgi ve İletişim Teknolojileri Yeterlikleri	585-594
	Azərbaycan Respublikasında Təsviri Sənətin İnkişafı–Türk Xalqları Mədəniyyətinin Bir Hissəsi Kimi (XX Əsrin Sonu – XXI Əsrin Əvvəllərində)	595-602
	<i>Development of The Fine Art in the Republic of Azerbaijan as Part of Culture of Turkic Peoples (At the End of XX And Early XXI Centuries)</i>	
Ömer ÇAKIN	Kırgız Kültüründe Renklerin İletişimsel Rolü	603-608
	<i>Communicational Role of Colors in Kyrgyz Culture</i>	
Rabia DEMİR Elif ANBARPINAR Ramazan ÇEKEN	Burhan Doğançay Sanatında Kent Duvarları	609-616
	<i>Urban Walls in Burhan Dogancay's Art</i>	
	Fen Bilimleri Dersi Kitaplarında Sözlük Bölümünde Yer Alan Tanımların İçerik Analizi	617-622
	<i>A Content Analysis on Definitions in Vocabulary Section of Turkish Science Textbooks</i>	
Saim Sakaoğlu	Zühre ve Çolpan: Başkurdistan Ve Romanya'dan İki Yıldız Efsanesi Üzerine	623-628
	<i>Zuhre and Colpan: about Two Stars Legendary from Baskurtistan and Romania</i>	
Sami BASKIN Metem ALMALI	Dil-Kültür Bağlamında Türkçenin Tarihi Sözlüklerinde Savaş Aletleri	629-638
	<i>War Equipments in Historical Dictionaries of Turkish Language in The Context of Language-Culture</i>	
Sercan DEMİRGÜNEŞ	Dil Bilgisi Öğretiminde Birleşik Zaman (Sorunu) (Problem of) The Compound Tense in Turkish Grammar Teaching	639-646
Serkan ÖZAY	Türkiye'de Kabak Kemane Üzerine Yapılmış Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi	647-652

	<i>The Analysis of Postgraduate Dissertations on Kabak Kemane Written in Turkey</i>	
Sevinc ƏLİYEVƏ	Azərbaycan Dil Yaddaşında Qurbanvermə Motivləri	653-656
	<i>The Sacrifices Motives in the Azerbaijan Language Memory</i>	
Seyfettin ALTAYLI	Garminenin Nağlı (İğdır-Dize Köyü Anlatısı Örneğinde)	657-662
Seyfəddin RZASOY	Müstəqillik Dövrü Azərbaycan Folklorşünaslığı	663-666
	<i>The Era of Independence Azerbaijan Folklore</i>	
Sibel YILDIZ KISACIK	Tarihi Süreç Boyunca Orta Asya'dan Niğdeye Keçe Yüzeyler	667-672
	<i>Fatty Surfaces From Central Asia As The Historical Process</i>	
Sirus Mustafa	"Şir(Aslan) Şəbehi" Təbrizdə	673-682
	<i>"Lion-Like" in Tabriz</i>	
Timur VURAL	Misak-I Milli'nin Sınır Taşı Kerkük İle Anadolu Arasındaki Yaşayan Köprü "Hoyratlar"	683-694
	<i>Living Bridge "Hoyrats"(Turkish Folk Songs Without Rhythm) between Misak-I Milli's Border Stone Kerkuk and Anatolia</i>	
Tuğba TEKE	Özbek Halk Edebiyatında Abdurrauf Fitrat Ve Özbek Klasik Müziği ve Tarihi Adlı Eseri	695-700
	<i>Abdurrauf Fitrat in Uzbek Folk Literature and His Work Titled Uzbek Classical Music and Its History</i>	
Ufuk UĞUR	Türk ve Azeri Sinemasında Halkçı Söylem Bağlamında Koroğlu Filminin Sinema Dili Açısından İncelenmesi	701-708
	<i>The Religion in The Turkish and Azerbaijani Cinema: an Investigation of Koroğlu Film</i>	
Yeertuosi SHAWUERHAN	Doğu Türkistan Urumçi'deki Kazak-Kırgız Kültür Eğitim Derneği ve Faaliyetleri	709-718
Assylbek MAKHABBAT	<i>Kazakh-Kyrgyz Culture, Education Association and Activities in Eastern Turkistan Urumchi</i>	
Zelfira ŞÜKÜRÇİYEVA	İsmail Gaspıralı'nın ve Gazetesinde Göç Konusu	719-722
	<i>The Question of Immigration in Gasprinski's Journalism</i>	
A.Б.НҮҲТАЕВА	Мәдениет Және Мәдениетгер Модели, Оның Мәдениаралық Коммуникациядағы Рөлі	723-728
	<i>Culture and Cultural Model, And Its Role in Intercultural Communication</i>	

Айгерим СМАЙЛОВА	Нейро Лингвистикалық Бағдарламалаудің Көмегімен Оқушылардың Жетістігі Мен Оқуға Қызығушылығы <i>Training Students Using Neuro Linguistic Programming Hobbies and Achievements.</i>	729-736
Алмагуль ДЖАРЖАНОВА	Қазақтың Ұлттық Киімдерінің Тарихи Ерекшеліктері <i>National Clothings of Kazakh Historical Features</i>	737-746
Арай САҚТАҒАНОВА Гүлфайруз ИБРАЕВА	Актерлік Өнердің Дамуына Ықпалын Тигізген Шығармалардың Ерекшеліктері <i>Features of Works that Influenced The Development of Acting</i>	747-750
Ә.Д. ШОРАБЕК Ж.С. СҰЛТАНОВА	Қазіргі Қазақ Телесериалдары <i>Modern Kazakh TV Series</i>	751-760
Әлия МҰХАНБЕТЖАНОВА Ақмарал МҰХАНБЕТЖАНОВА	Қазақстанда Мектептің Білім Беру Мазмұнын Жаңартудағы Инновациялық Көзқарастар Мен Тәжірибелер <i>Innovative Approach and Experience in Updating The Content Of Education in the Schools of Kazakhstan</i>	761-770
Әсемгүл ӘБДІЛМАНАТҚЫЗЫ	Миф Және Қаһармандық Дастан <i>Myth and the Heroic Epic</i>	771-774
Бахит ЖАППАРОВА	Ақпараттық Технологиялар Арқылы Мемлекеттік Тілде <i>Using Information and Communication Technologies In Teaching of Physics</i>	775-780
Бекзада ҚОЖЕКЕЕВА Назым МАЖИЕВА Бағила ПАНЗАБЕК	Іс-Қағаздарын Жүргізу Қазақ Эпосындағы Жар Іздеу Мотивінің Ерекшеліктері <i>The Features of Bride Searching Motives of Kazakh Epos</i>	781-788
БЕРІКБАЕВА С.А.	Ақпараттық-Коммуникативтік Технологияларды Физиканы Оқытуда Қолдану <i>Using Information and Communication Technologies In Teaching of Physics</i>	789-794
Г. БАЙЖАНОВА Калипа ЖАКИБАЕВА	Көптілді Білім Беруді Ендіру Мен Оны Дамыту Қажеттілігі <i>Problem Bring A Model of the National Art Historical Figures of Future Specialists</i>	795-798
Гулдара ҮСЕНГАЛИЕВА	Абайдың Музыкалық Мұрасы <i>Abay's Musical Heritage</i>	799-804
Гүлнар Әбілқасымқызы МҰРАТБАЕВА	Болашақ Педагог Мамандарын Ұлттық Өнердегі Тарихи Тұлғалар Өнегесіне Тәрбиелеу Мәселесі <i>Problem Bring A Model of the National Art Historical Figures of Future Specialists</i>	805-810
Гүлшат БАХТИЯРОВА Гүлсім КУСАМЕТОВА	Отбасы – Қазақхалқының Дәстүрлі Тәрбие Мәдениетінің Бастауы <i>Family Is Basis of Traditional Educational Culture of Kazakh People</i>	811-820

Ернат АБДРАХОВ Арайлым МЕНДУАЛИЕВА	Қазақ Мифтерін Зерттеген Ғалымдар: Методологиясы Мен Көзқарастары <i>Researchers of Kazakh Mythology: Methodologies and Views</i>	821-826
Ж.А.ЖУСУПОВА	Идеалды Адамды Қалыптастырудағы Ұлттық Тәрбие Мен Білімнің Сабақтастығы <i>The Succession of The National Education and Knowledge In Shaping of the Ideal Man</i>	827-832
Зура ЖУМАХМЕТОВА	Жаңа Ақпараттық Білім Беру – Жаңа Жетістіктерге Апаратын Жол	833-838
Избала АУБАКИРОВА	Білім Берудегі Жаңа Инновациялық Көзқарастар, География Пәнін Оқытудағы Технологиялық Әдістер <i>Education Innovative Approach, Geography Teaching Methods</i>	839-846
Каденова Жаннат ТОКТОМАМАТОВНА	Ааламдашуу Доорунда Элдик Педагогиканын Ролу <i>The Role of Folk Pedagogy During The Globalization</i>	847-852
Кенже БЕЙСЕМБАЕВА Сараш ҚОҢЫРБАЕВА	Болашақ Педагогтардың Эмпатиясын Психологиялық Даярлау Үдерісінде Дамыту Мүмкіндіктері <i>Possibilities of Development of Empathy of Future Teachers in the Course of Their Psychological Preparation</i>	853-858
КУСАИНОВА Р.Т. АЙТБАЙ Р. Т.	Тарих Сабағын Оқыту Барысында Заманауи Технологияларды Қолдану <i>Using New Technologies during the Teaching History Subject</i>	859-870
Қайырғазы ТӨЛЕН Әлия ИСАБАЕВА	Композитор Кенжебек Күмісбеков <i>Kompozitor Kenzhebek Kumisbekov</i>	871-874
Ляззат КИСТАУБАЕВА	Түркі Тілдес Халықтар Достығы Туралы Және Жаңа Инновациялық Технология	875-880
Гульбахор БАЙСУЛТАНОВА	Құралдарын Білім Беруде Қолдану <i>The Friendship Between Turkic-Speaking Nations And Using of New Innovative Technologies in Teaching</i>	
М.М. ПЕРНЕКУЛОВА	Қазақфильм Мен Қазақстандағы Театрлар: Этносаралық Үйлесімділіктің Тарихнамасы <i>Kazakh Film and Theaters in Kazakhstan: the History of Inter-Ethnic Harmony</i>	881-890
М.Н.ОСПАНБЕКОВА	Рефлексиялық Жаттығулар Мен Тапсырмалар – Оқушыларды Сыни Тұрғыда Дамыту Құралы <i>Reflexive Exercises and Activities as A Means of Critical Thinking of Students</i>	891-898

Мөлдір УРАЗАЛИЕВА	Музыка Оқу-Әдістемелік Кешенінің Ұлттық Білім Жүйесіндегі Орны Мен Маңыздылығы <i>The Role and Importance of Educational-Methodical Complex on Music in the System of Education of the Republic of Kazakhstan</i>	899-904
Н.Т.САРТАЕВА	Бастауыш Сынып Мұғалімдерінің Ақпараттық-Коммуникациялық Технологияларды Қолдану Құзыреттілігі <i>Competence of Primary School Teachers in Using Information and Communication Technology</i>	905-910
Нұржан ТӨЛЕГЕНҰЛЫ	Қазіргі Білім Беру Жүйесінің Жаңа Бағыттары <i>New Trends of Nowadays Education System</i>	911-918
Нұрсәуле АХАТОВА	Қазақ Тарихындағы Сырым Датұлы Атымен Байланысты Шешендік Сөздерге Байланысты Зерттеулер <i>The Researches Connected with the Name of Syrym Datuly's Oratorical Words</i>	919-922
Раиса ИЗМАГАМБЕТОВА	Жаһандану Дәуіріндегі Көптілділіктің Қажеттілігі Мен Маңызы <i>Necessity and Importance of Multilingualism in the Era of Globalization</i>	923-926
Райля ИЗМАГАМБЕТОВА	Білім Беру Саласындағы Инновациялық Технологиялар: Қашықтықтан Оқыту Жүйесі <i>Innovative Technologies in Education: Distance Learning System</i>	927-930
Рахила НАРАЛИЕВА	Көне Түркі Жазба Ескерткіштеріндегі Педагогикалық Ұстанымардың Бүгінгі Күнмен Сабақтастығы <i>Interrelation of Pedagogical Positions in Ancient Monuments with These Days</i>	931-936
Майра ТОЙҒАНБЕКОВА	Сыныптан Тыс Сабақтарда Әдеби Шығармаларды Интербелсенді Әдістермен Оқытудың Педагогикалық Маңызы <i>The Pedagogical Value of Using Interactive Methods of Extracurricular Education in Literature</i>	937-946
Бибігүл СҰЛТАНОВА	Түркі Мемлекеттігінің Көне Ескерткіштері Мен Реликвиялары – Маңызды Рухани Байлық <i>Ancient Monuments and Relics Of Turkic State Is Significant Spiritual Heritage</i>	947-954
Рысканым КИНЖЕКОВА	Қазақ Ұлттық Киімді Трансформациялау Элементтері <i>Transformation of Elements of Kazakh National Costume</i>	955-958

ایگزومل نابدوسلام

"دیوانو لۇغاتت تۈرك"تن ئۇيغۇر ئەنئەنىۋى پاللار
ئويۇنلىرىغا نەزەر

959-966

On Children's Game in Dîvânî Lügati' t Türk

18. YÜZYILIN İLK YARISINDA OSMANLI TOPLUMUNDA KÖLE VE KÖLE SAHIPLERİ

Yrd. Doç.Dr. Gülser OĞUZ*

Özet: Osmanlı toplumu çok unsurlu bir yapıya sahiptir. Bu hem din açısından, hem de ırk açısından böyledir. Yönetim anlayışı bazında bakıldığında da devlet, toplumu farklı farklı kategorilere ayırmıştır. Yönetenler, yönetilenler; şehirli, köylü ve göçebeler; Müslimler, gayrimüslimler; hürler, köleler gibi. Köleler Osmanlı toplumunun bir gerçeğidir ve toplumun bir parçasıdır. Köle, alınıp satılabilir ve bu yönüyle bir yatırım aracıdır. Yatırım aracı olarak köle, bir hayli değerlidir. Dolayısıyla Osmanlı toplumunda herkesin kölesinin olması mümkün değildir. Dolayısıyla toplumda köleye sahip olan kişilerin kimler olduğu önemli bir olgudur. Bu çalışmanın da temelini Edirne örneğinde köleler ve köle sahipleri oluşturmaktadır. Bunun için de 18. yüzyılın ilk yarısında Edirne’de tutulan Şer’iye Sicilleri kullanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Köle, Osmanlı Toplumunu, Edirne.

Slave and Slave Owners in the Ottoman Society in the First Half of the 18th Century

Absract:The Ottoman society has a multi-component structure. This is both in terms of religion and race. On the basis of management understanding, the state has divided society into different categories. Like managers, rulers; towns, villagers and nobles; Muslims, non-Muslims; freedoms, slaves. Slaves are a fact of Ottoman society and a part of society. A slave can be bought and sold, and that is an investment tool. The slave, as an investment instrument, is quite valuable. Therefore, it is not possible for everybody in the Ottoman society to have a slave. So it is an important fact that the people who have slaves in society are who they are. The basis of this work is the slaves and slave owners in the Edirne example. For this, the first half of the 18th century in Edirne held court registers will be used.

Keyword: Slave, Ottoman society, Edirne.

Giriş

Bu çalışma Osmanlı toplumunun bir parçası olan köle kavramını merkeze almaktadır. Konu, daha önce şüphesiz farklı açılardan da ele alınmıştır. Bu çalışmada ise konu Edirne örneğinde Şer’iye Sicilleri’nin içinde bulunan tereke kayıtlarına dayalı olarak işlenecektir. Bu bakımdan Edirne örneğindeki köleler ve sahiplerine göz atmadan önce, Osmanlı toplumunda kölelere dair kısa bir değerlendirme yapılacak ve sonrasında çalışmanın kapsam sınırlılıkları ve çalışmada uygulanan yöntemden bahsedilecektir. Bu giriş bölümünün ardından da Edirne örneğinde köle sahipleri ve köle konusu işlenecektir.

1. Osmanlı Toplumunda Köleler

Osmanlı Devleti geniş bir coğrafyaya yayılmıştır. Yayıldığı ölçüde çeşitli insan kitleleriyle karşılaşmış ve bu insan topluluklarını bünyesine alıp yönetmiştir. Bu bakımdan Osmanlı toplumu çok farklı etnik ve dini grupları bünyesinde toplamıştır. Dolayısıyla Osmanlı toplumunu farklı bakış açılarına göre farklı farklı sınıflandırmak mümkündür. Mesela hürler-köleler, yönetenler-yönetilenler, Müslimler- gayri Müslimler, köylüler-şehirli gibi(Yediyıldız, 2002: 183).

Kölelik ilk Türk devletlerinde olduğu gibi Osmanlı Devleti’nde de varlığını sürdürmüştür(Parlatır,1983:808-809). Yaygınlaşması da Osmanlı fetihlerinin genişlemesi nispetinde artmıştır. Zira Osmanlıların kuruluşundan sonra devlet, genişleme politikası

* Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, gulseroguz@nevsehir.edu.tr

gereği hem sınır boylarında akınlar düzenlemeye başlamış hem de seferler gerçekleştirmişdir. Bunun sonucu elde edilen ganimetler arasında *savaş esirleri de* önemli bir artış göstermiştir(Akdağ, 1871: 9). Bu esirler genellikle devlet ve saray hizmetinde kullanılmaya başlanmış, bir kısmı da esir pazarlarına çıkarılmıştır(Parlatır 1987:417). Bunun dışında Osmanlı Devleti'nde devşirme sistemi de kölelik sistemine getirilen önemli bir yenilik olmuştur(İnalçık,2009: 155). Kölelik, Osmanlı Devleti'nde daha sonra savaş esiri olmaksızın Afrika'dan, Kafkaslardan ve Kuzey steplerinden getirilip esir pazarlarında satılan kimseleri niteleyen bir kavram haline de gelmiştir(Engin, 2002: 246;Yağcı 2015:437;Yağcı:19). Savaş ve ticaret dışında esir elde edilen kaynaklar insan avcılığı ve hediye olarak sayılmıştır(Parlatır,1983, 816) Dolayısıyla köle, Osmanlı toplumunda devlet ve askeri sınıfın hizmetinde olanlar ve ev hizmeti ve el sanatlarında istihdam edilen şahısların sahip olduğu köleler olarak iki grupta toplanabilir ki bu çalışma ikinci kısım-dakilerden hareketle yapılacaktır.

Köle Osmanlı toplumunun bir gerçeğidir. Köle, hukuk açısından bir şahıs değil, mal sayılan ve hürriyetinden mahrum olan kimsedir(Tahiroğlu,1982:649). Eskiden savaşlarda esir edilen veya başka bir suretle ele geçirilip, satılan erkeklere köle denir(Akgündüz 1995, 173). Bu kişi kadın ise buna da cariyeye denir(Pakalın 1993: 259, 300). Cariyeler daha ziyade ait olduğu evin hanımına hizmetçi olmak, halayık olarak yardım etmek, dokumacılık gibi kadınların çalışmasına elverişli olan alanlarda dokuma işçisi olarak gibi işlerde çalışırlardı.(Saz,2010:70) Erkek köleler ise erkek köleler ise efendisine mesleğinde yardımcı olmak, onun adına ticaret yapmak -bazı saray ve konakların korunmasında ve harici hizmetlerde rol almak, askerlik, çobanlık vb. alanlarda işçilik yapmak gibi görevler üstlenmişlerdir(Aydın- Hamîdullah 2002: 244; Mantran, 1990:103). Bu insanların hürriyeti yoktur. Köleler başkasının hükmü ve tasarrufu altında yaşarlar(Pakalın,1982: 300) İlke olarak bir köle, konuşabilen türden de olsa bir mal (mâl-ı nâtik) olarak kabul edilmiştir(Faroghî, 2009: 110)

Toplumun bir parçası olan köleler, toplumda devlete ya da sahibine hizmet etme vasıflarının yanında aynı zamanda kişilerin birer yatırım aracıdır. Fanny Davis'e göre kızları küçük yaşta satın alan bu kadınlar, onları yetiştiriyor, çeşitli beceriler edinmelerini sağlıyordu. Evlenme çağına geldiğinde de satıp para kazanıyordu (Davis,2009:119). Köle sahipliği Osmanlı toplumunda aynı zamanda bir statü göstergesidir(Montagu, 2008: 316-317). Yani giysi, mücevher, silah, saat ve ayna gibi bazı objelerin sahipliğinde olduğu gibi zenginliğin dışa yansımalarıdır.

Esasen köle kavramı Osmanlı'da çok geniş boyutludur. Hatta köleleri kamuya ve devlete ait köleler olarak ikiye ayırmak mümkündür. Mesela kamuya ait köleler, çeşitli arazilerde çalıştırılan ortakçı kullardı. Devlete ait köleler de kapı kullarıdır(Akgündüz, 1995:176-185). Bu cümle bile Osmanlı toplumundaki kölenin hem devlet hem de kişiler için hayatın vazgeçilmezi olduğunu göstermektedir. Zira köleler Osmanlıda sadece ev hizmetlerinde değil, ekonomik alanlarda çalıştırılırlardı. Mesela tarımda uygulanan ortakçılık ve zanaatta uygulanan mukâtebe bunlardan bazılarıdır(İnalçık 2000, 341). Ki mukâtebenin sonunda yapılan anlaşma gereği kölenin azat olma durumu da söz konusudur(Özbay, 2009: 155).

Köle emeğinin Osmanlı ekonomisinde yaygınlaşması çiftliklerin yaygınlaşması ile paralellik gösterdiği bilinmektedir(İnalçık, 2010: 21). Zira nüfuzlu kişilerin topraklarına köle yerleştirip onları burada çalıştırdığı bilinmektedir. Zira çiftlikte köle çalıştırmak aynı bölgeyi reayaya işletmekten daha karlı bir işti. Çünkü çiftlik sahibi reayayı çalıştırdığında sekizde bir paty alırken, köle ile yarı yarıya gelir paylaşımli anlaşma yapabiliyordu(İnalçık 2009: 133). Bu durum yapılan bazı çalışmalarla tespit edilmiştir. Mesela Bursa'da emekli bir kadı olan Baldırzade oğlu Derviş Mehmed Efendi'nin çiftliğinde,

çiftlikle beraber fiyatlandırılan iki gılmanı 'Müşarun ileyhin Karamani nam karyede vaki çiftliğinde tahrir olunan iki gılmanı ve bir cariyeye ve sair hububat ve mevaşi ceman' şeklinde kaydedilmiştir(Maydaer, 2008:586).

Yukarıdaki noktalar kölelerin ekonomik açıdan sahibi için ne kadar önem taşıdığı gösteren örneklerdir. Belirtilmesi gerekir ki kölelerin fiyatlarının bir standardı yoktur. Aşağıda da görüleceği üzere her kölenin farklı fiyatı vardır. Bunda kölenin fiziki özelliklerinin etkili olduğu düşünülmektedir. Kölelerin kıymetini arttıran ise genç ve güzel olmaları ve fiziki kusurlarının olmamasıdır(Turan 2009: 246: Akkaya). Osmanlı Kanunnamelerinde kölenin yaşı, cinsiyeti ve fiziki özeliğine göre ondan alınan verginin değiştiği görülmektedir(Akgündüz.) Bunun yanında kanunname kölelerin tasnifini yaparken hastalık, sakatlık gibi unsurları da göz önünde bulundurmuştur. *Bimâre* (hastalıklı), *yek-çeşm* (tek gözlü), *yek-dest* (tek elleri), *ma'yûbe* (ayıplı ve kusurlu kadın) gibi tanımlamalarla bunlar tanıtlmıştır. Bunlardan alınan vergi 130-150 akçe arasında değişmektedir(Yağcı, 2011:373).

Burada şunu da belirtmek gerekir ki köle sahibi olmak Osmanlı toplumunda yaygın bir olgu değildir. Bir köleye sahip olabilmek için öncelikli şart belirli bir ekonomik birikimdir. Yani köle sahipleri genellikle zengin kişilerdir(Çakır, 2014: 208). Bunun yanında köle sahipliği aynı zamanda bir tercih meselesidir. Yani zengin olan herkesin bir kölesinin bulunduğu iddia edilemez. Dolayısıyla köle sahibi olmada belirleyici olanın kişinin serveti ve tercihi olduğu söylenebilir(Metin, 2012:55). Köle kavramının servetle ilişkisini en iyi terekelerden takip edebiliriz. Görüldüğü kadarıyla köle ve cariyeye, tek başına bazı kişilerin toplam terekelerinden bile pahalı olan bir yatırım aracıdır. Bu duruma örnekler çalışmanın ilerleyen safhalarında ele alınacaktır.

Osmanlı Devleti'nde köle sahibi olabilmenin başka bir şartı daha bulunmaktadır. Bu da Müslüman olmaktır(Dinç-Çelik 2012:192).Gayri Müslimlerin de Müslüman köle edinmeleri yasaklanmıştır(Akkaya, 2011:3). Ancak bu kural zaman zaman delinmiştir. Mesela Rodosçuk üzerine yapılan bir çalışmada Müslümanların yanında gayri Müslimlerin de köle sahibi olduğu bazı çalışmalarda tespit edilmiştir(Ekin, 2010: 35; Muşmal, 2006: 211).

2. Çalışmanın Amaç Kapsam ve Sınırlılıkları

Bu çalışmada 18. yüzyılın ilk yarısında Edirne'de tutulan beş adet Şer'iyeye Sicili kullanılmıştır. Bu defterler Haziran 1702-5 Haziran 1703, 2 Ekim 1717-6 Mayıs 1718, 17 Nisan 1740- 14 Kasım 1741, 18 Aralık 1749-9 Temmuz 1751 tarihlerini taşımaktadırlar.¹

Dolayısıyla bu çalışma bahsi geçen defterde köle veya cariyesi bulunan kişilerin tereke kayıtlarıyla sınırlıdır. Burada tereke kayıtlarının belirli koşullarda tutulduğu ve dolayısıyla toplumun genelini kapsamaması özelliğinin de vurgulanması çalışmanın sınırlılıklarının tespiti bakımından önemlidir(Barkan, 1966: 2). Çalışmanın kapsamını ise defterlerde tespit edilen kölelerin yanında bu kölelerin sahipleri oluşturmaktadır.

Bu çalışmada amaç Edirne örneğinde 18. Yüzyılın ilk yarısında Osmanlı toplumunda kimlerin köle sahibi olduğu, köle sahipliği ile statü ve servet ilişkisinin olup olmadığı, kölelere dair tanımlamanın nasıl olduğu, köle fiyatlarının ne olduğu, bu fiyatın neyi ifade ettiği ile ilgili sorulara cevap aramaktır. Bu sorulara veriler ışığında verilen cevaplar, köle kavramının toplumdaki yerini ve konumunu anlamamıza olanak verecektir.

3. 18. Yüzyılın İlk Yarısında Edirne'de Köleler ve Sahipleri

¹ Bu defterler sırasıyla demirbaş no 4707, 4723, 4732, 4747, 4763 künyelerini taşımaktadır. Metin içinde de bunlar kullanılacaktır.

3.1. Edirne'de Köleler

Yukarıda bahsi geçen defterlerde yirmi bir kişinin terekesinde köle ve cariyeinin bulunduğu tespit edilmiştir. Bunun dışında Şeriye Sicillerinin içindeki mahkeme kayıtlarında da kölelere dair verilere rastlanmıştır. Bu veriler genellikle sahibi ölen kölenin azatlığı durumunda veya sahibinin köleye vasiyet bırakması sonucunda tutulmuştur. Bu verilerden bu kölelerin görünüş ve asılları ile ilgili bilgi edinmek mümkündür.

Mesela 18 Rebi'ül evvel 1114 tarihli Veli Ağa bin Ali'ye ait kayıta 'uzun boylu, asık kaşlı, ela gözlü Rus asıllı hasan şah nam köle' ibaresi bulunmaktadır(EŞS 4707:13/1)². Naıçacı solak Receb Ağa ölümünden önce öldükten sonra kölesine elli kuruş bırakılması dolayısıyla tutulan mahkeme kaydından kölesi '*orta boylu, ela gözlü kumral bıyıklı Rus asıllı köle*' olarak tanımlanmıştır(EŞS 4707:19/4). Vezir-i azma olan Amcazade Hüseyin Paşanın ise ölümünden sonra serbest kalmalarını vasiyet ettiği iki adet Rus asıllı kölesinin olduğu anlaşılmaktadır(EŞS 4707:44/1.) 3 Zilhicce 1114 tarihli kayıttan Rus kölesi olan bir başka kişi Hüseyin usta bin Sadık'tır(EŞS 4707:67/3).

7 Muharrem 1115 tarihli kayıttan Mehmet Efendi bin Abdurrahman'ın kölesinin Hırvat asıllı olduğu, bu köleden ayrı üç kölesinin daha olduğu anlaşılmaktadır(EŞS 4707:71/3). Kölelerin, mahkeme kayıtlarında genellikle yukarıdaki gibi fiziki olarak ve ırk bakımından tanımlandığı görülmektedir. Fakat bu durumdan farklı örnekler de yok değildir. Mesela Ali Beşe bin Mahmud'un 'cariye-i mahlûka' olarak tanımlanan Perihan isminde kölesinin olduğu anlaşılmıştır(EŞS 4732:2/2).

Tereke kayıtlarında ise kölelerin isimleriyle kaydedildikleri anlaşılmıştır. Mesela Hüseyin Efendi bin Hasan'ın '*cariye-i Çeşmisiyah*'ı gibi(EŞS 4732:81/2). Köle kadımsa 'cariye olarak kaydedildiği gibi erkekse de gulam şeklinde kaydedilmiştir. 4 Rebi'ül-evvel 1153 tarihli kaydın sahibi Hazinedar Sinan Bey Mahallesi'nden Mustafa Ağa bin Abdullah'ın '*Gulam-ı Yakub*' kaydında olduğu gibi(EŞS 4732:26/3).

Tereke kayıtlarının içindeki bilgilerden kölelerin değerleriyle ilgili bilgilere de ulaşmak mümkündür. Bu bilgilerden en düşük köle fiyatının 20 akçe olduğu görülmüştür. 15 Rebi'ül-ahir 1164 tarihli kayıta Akbekarizade Elhac Mehmed Emin Ağa bin Abdullah Ağa'nın terekesinden varlıklı biri olduğu anlaşılmakla beraber 20 akçelik 'kebir cariye' olarak tanımlanan kölesi vardır(EŞS 4763: 49/1). En yüksek kölenin değeri ise 7 Şaban 1163 tarihli kayıta Sultan müşarünileyhin Vakıf kâtibi olarak tanıtılan ve onun ölümü için kullanılan 'veda-i âlem-i fani eden' tamlamasından da itibarlı bir kişi olduğu anlaşılan Elhac Mehmed Efendi bin Abdullah'ın dört cariyesinden biri olan Reyhan'ın 96.000 akçe değerinde olduğu kaydedilmiştir(EŞS 4763: 27/1). Dolayısıyla kölelerin çok geniş bir yelpazede fiyat aralıklarının olduğunu söyleyebiliriz.

Tereke kayıtları ve bir mahkeme kaydından hareketle köle sahibi toplam yirmi beş kişinin olduğu tespit edilmiştir. Bu yirmi beş kişinin toplam kırk altı tane kölesi bulunmaktadır. Bunlardan otuz bir tanesi cariye on beş tanesi gulam olarak kaydedilmiştir

4. Edirne'de Köle Sahipleri

4.1. Kadınlar

Yapılan incelemede bahsi geçen tereke kayıtlarında dört kadının köle sahibi olduğu anlaşılmıştır. Bir kadının da mahkeme kaydından cariye sahibi olduğu ve bunu babasına vasiyet ettiği tespit edilmiştir(EŞS 4732. 63/1). Bu kişilerin terekeleri 95.000 ile 245.000 akçe arasında değişmektedir. Bu sayısal veriler bu kadınların ortalanmanın üstünde zengin denilebilecek bir hayat sürdüklerini ortaya koymaktadır. Çünkü bu defterler kullanılarak tarafımızdan yapılan çalışmada 18. Yüzyılın ilk yarısında yapılan çeşitli he-

²EŞS: Edirne Şer'iyeye Sicili'ni işaret etmektedir.